

Rio, 40 fok

A MAI BRAZÍL FILMMŰVÉSZET

Egészen a közelmúlt esztendőig úgyszólván nem lehetett brazil nemzeti filmgyártásról beszélni. Volt ugyan néhány magános kísérlet távoli idők úttörőinek reális filmábrázolására, ez azonban alig nyomott valamit a latban. A film egyébként a legátlátszóbb üzleti spekulációk színtere volt: főként limonádét gyártottak a vállalkozók. S meg is találták számításaikat. A városok s a vidék népe tódult a mozikba, kénytelen volt megnézni ezeket a filmtermékeket, hiszen a szinkronizálás Brazíliában még ma is ismeretlen. A tömegek, a maguk nyelvén, tehát csak azt kapták, amit kaphattak. Még a középszerű és gyöngye filmekből is kevés készült. Ám a producerek kerestek.

Nem lehetett könnyű dolga annak, aki újat, valóság felé fordulót akart teremteni! A nemes törekvések ezernyi nehézségbe ütköztek, kezdve a tőkés érdekeltségeken s végezve a cenzúrában. Fordulat a brazil filmgyártásban 1955 táján következett be, amikor egy fiatal rendező, név szerint Nelson Pereira Dos Santos elkészítette a »Rio, 40 fok« című

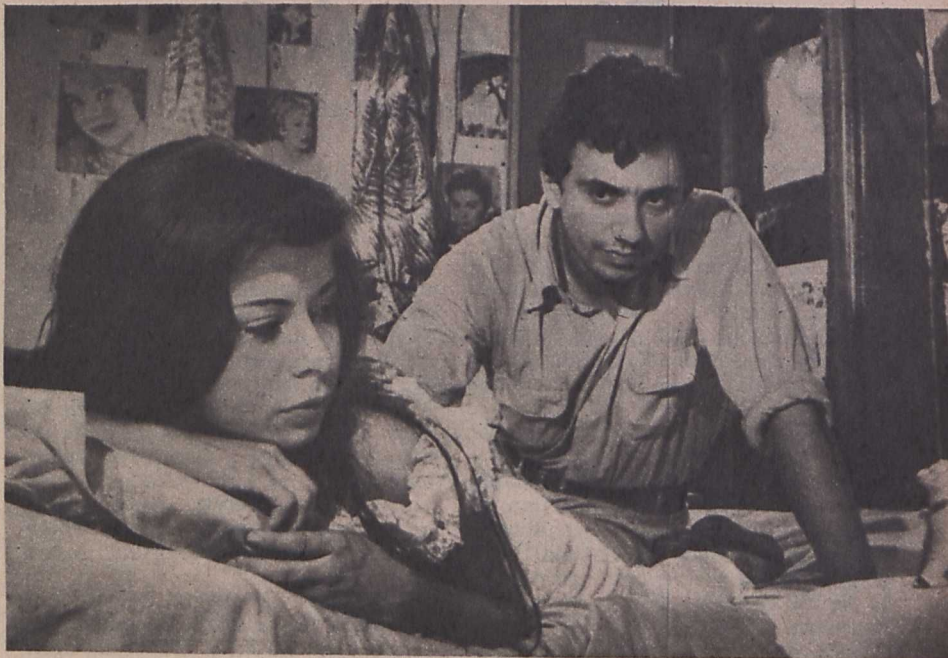
filmjét. Ez az alkotás Rio de Janeiro periferiáján játszódik, a »város peremének« kalyibái között indul, negyven fok melegben. Őt filmnovellában beszél a világváros óriási ellentmondásairól. Őt szegénygyerek történetét mondja el, akik lejöttek a Rio de Janeirót övező dombokról, hogy mogyorót áruljanak a város éjszakai mulatóiban, a turistáknak. A »Rio, 40 fok«-ban nem voltak fényes belsők, mesés tájak és bikinis nők. Zenéje sem a megszokott szambából állott: ez a muzsika az öt rossz szul táplált gyerek lelkét szóllattatta meg, a metropolis felhőkarcolóinak tövében, amerikai luxus-kocsik között.

A filmnek kirobbanó sikere volt, hasztalan lépett közbe a cenzúra: az értelmiségi körök, a művészek kiálltak mellette. Pereira Dos Santos a brazil »új hullám« — atyjának tekintik a »Rio, 40 fok« miatt. A párizsi kritika meglepetéssel figyelt föl az 1956-os bemutatón. És utána — ismét teljes csönd borult a brazil új hullámosok valóságföltáró törekvéseire.

Egész másfajta Brazíliát mutat a

Odetta Lara és Daniel Filho »Az aranyaszájú« című filmben

Jelenet a »Lesben az aszfalton« című filmből

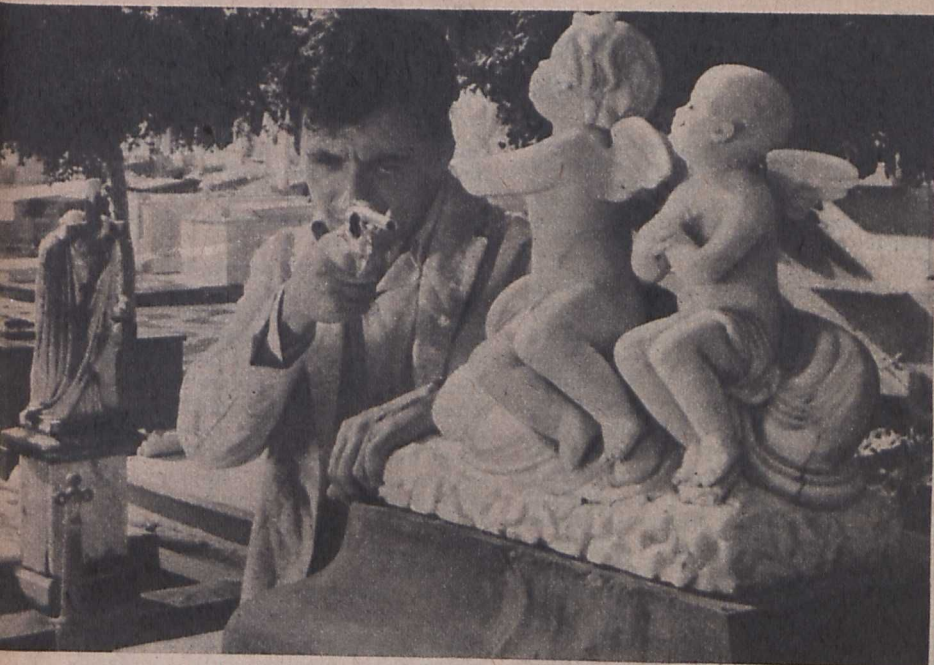
francia Marcel Camus »Fekete Orfeusz« című filmje. A brazilok azonban nem értettek egyet ennek a filmnek téves szemléletével: a brazil népet sok minden miatt meg lehet róni, de fajgyűlölet miatt aligha. Lehet, hogy a polgárság között él

a faji megkülönböztetés, a »város peremén« azonban a legnagyobb békességben laknak együtt fehérek, feketék és meszticek...

Néhány évi kényszerszünet után az »öreg« Nelson Pereira Dos Santos elkészítette a »Marcadaru Ver-

Luiza Maranhao, Glauber Rocha »Barravento« című filmjében

»Lesben az aszfalton«

melho» és »Az aranszajú« című filmet. Rio de Janeiróban rendkívül népszerű, de tilos egy bizonyos fajta lovas szerencsejáték. Titkos fogadóirodák működnek, ezeknek élén egy-egy bandafőnök áll. Az egyik ilyen »górét« nevezik »aranszajú«-nak, mivel revolverrel a kezében arra kényszerített egy fogorvost, hogy fizetség nélkül arany fogsort készítsen neki.

Nemrég készítette el öt fiatal rendező az »Öt történet« című filmet. Ennek egyik epizódja, »A macska bőre« megnyerte a Setri Levante-i filmfesztiválon a rövidfilmek első díját. Flavio Migliaccio, aki egyébként kitűnő színész is, nemrég forgatta »Koldusok« című filmjét. Ez a film javítóintézetből szabadult fiatalokról szól, akik a bűnözők életét kezdik élni.

A brazil új hullám rendezői azonban nemcsak a nagyvárosok életéből merítenek témát. Roberto Farias rendező »Vonatrablás« című filmje

— amelyet versenyen kívül Velenecében is bemutattak — a nyugati határvidéken játszódik. Olyan táj és olyan problémák kerülnek itt vázra, amelyeket a brazil film eddig nem fedezett fel magának.

A »Lesben az aszfalton« című film is Brazília belsejében játszódik, olyan tájon, ahol még ma is számunkra elképzelhetetlen viszonyok uralkodnak. A Minas Geraes vagy a Mato Grosso vidékén valóságos kiskirályok élnek, öntörvényűen. Saját fegyveres testületük van. Ezek készek bárkit orvul leölni, akit a főnök halálra ítél.

Ezek a filmek és még jó egynéhány amellelt szólnak, hogy a brazil film is elindult a nemzeti önállóság útján. Ha az eredmény olykor alatta marad is az alkotók szándékainak, mégis ezek a filmek — fiatal rendezők munkái — jelzik a lehetőségeket, amelyek még a brazil filmművészet előtt állanak.

D. L.